

POMORAC I DIPLOMAT VICE BUNE

LUETIĆ JOZO

Kad su Turci zauzeli Carigrad i istočne zemlje Mediterana, znatno opale promet između evropskih zemalja i Istoka. Prekid dobro razgranate pomorske trgovine sa Bliskim, a preko njega i sa Dalekim Istokom kao i gubitak tržišta u tim zemljama brzo je primorao Evropljane, da traže nove putove i nova tržišta. U isto se doba u svim evropskim zemljama, a naročito u zemljama zapadne obale Evrope, javlja želja za bogaćenjem, što je također dalo poticaja istraživačkim putovanjima u traženju novog i prikladnijeg puta za Indiju, t. j. traženju novih tržišta i širenju dotadašnje pomorske trgovine.

Tada se pokazuje smjeli duh pomoraca, koji se konačno proslavio otkrićem Amerike i pronalaskom pomorskog puta za Indiju. Ta geografska otkrića, a s tim u vezi otvaranje novih svjetskih tržišta u XVI. stoljeću i postanak i procvat svjetske pomorske trgovine uzrok su osjetnom jačanju proizvodnje u evropskim državama, koje na tim novim tržištima plasiraju svoje proizvode.

Ta trgovačka revolucija uzrokovala je mnoge promjene i u pomorstvu. Otkrićem novih putova pomorska se trgovina prenosi iz Sredozemnog mora na Atlantski ocean, a preuzimaju je u svoje ruke zemlje na zapadnoj obali Evrope.

U tim se zemljama razvija proizvodnja, a u državama oko Sredozemnog mora dolazi do opadanja i do usporavanja razvitka ekonomskih odnosa.

Ovi događaji nisu mimoišli ni Dubrovačku Republiku. Dubrovačka Republika nalazeći se prema geografskoj i tadašnjoj političkoj figuri na međi između Istoka i Zapada, a zahvaljujući prijateljskim vezama s Istokom i vještini svoje diplomacije, koja je održavala prisne veze i sa Zapadom, znala je baš te novonastale prilike u Sredozemnom moru iskoristiti do najveće mogućnosti.

U XVI. stoljeću, za vrijeme Mletačko-turskog rata (1537-1540), Dubrovčani preuzimaju prvenstvo u trgovini s Levantom, koju su već dotada jako razvili, i u tu svrhu imali vlastito veliko skladište¹ u

¹ Frederic C. Lane, The Mediterranean Spice Trade — The American Historical Review, Vol. XLV. No. 3., April 1940., str. 581.

Aleksandriji. U to je doba (XVI. stolj.) dubrovačka trgovačka mornarica ravna onoj u Veneciji.²

Zanimljivo je da i Dubrovčani razmišljaju o prikladnijem putu za Aziju, te godine 1510. sklapaju pogodbu za prokop kanala između Sredozemnog i Crvenog mora.³

Dubrovačka pomorska trgovina dostigne zamjernu visinu, a Republika je ojačana ekonomski i kulturno. Tome prosperitetu pridonose svi njeni stanovnici, među kojima se ističu Lopudani i Slanjani. Kad je kasnije svjetska pomorska trgovina bila konačno prebačena na Atlantski ocean, pomorski promet Dubrovačke Republike oslabi. U to vrijeme mnogo vrijednih dubrovačkih pomoraca, kapetana i mornara, odlaze u pomorsku službu izvan domovine.

Dubrovačke je pomorce najviše cijenila i veoma rado primala u svoju službu Španjolska, kojoj je u to doba trebalo vrsnih i odvažnih pomoraca. Mnogi su od dubrovačkih pomoraca bili i s vlastitim brodovima u službi španjolske mornarice, a tradicija kaže, da su čak neki od njih sudjelovali u velikim otkrićima.

Mnogi se od naših pomoraca u španjolskoj mornarici istakoše stekavši priznanja u obliku različitih visokih pomorskih i državničkih činova, odlikovanja, nagrada i slično.

Dovoljno je spomenuti samo neke istaknutije naše pomorske obitelji, da bi se dobila slika veličine udjela dubrovačkih pomoraca u španjolskoj mornarici.⁴

Čini se, da su se Ohmučevići iz Slanoga najviše odlikovali u toj službi. Među njima osobito se istakao i proslavio Petar kao vrhovni zapovjednik flotile nazvane »Squadra dell' Indie«. Godine 1588. Petar zapovijeda pomorskom divizijom nazvanom »Dvanaest apostola«. Andrija Nikolin Ohmučević, knez od Kastorije, služio je u španjolskoj mornarici punih 57 godina, a bio je zapovjednik jednog dijela španjolskog brodovlja u Sredozemnom moru.

Zapovjedništvo nad jednim dijelom španjolskog brodovlja preuzmu za neko vrijeme Gjuro, Petar i Stjepan Olisti-Tasovčić. Petar je vršio visoke državničke dužnosti u španjolskim prekomorskim zemljama, a Stjepan je bio general jedne pomorske divizije. Zatim se ističu braća Lovro, Nikola i Jero Mažibradić, koji su radi naročitih zasluga kao zapovjednici flotile i admirali dobili španjolsko grofovstvo.

U službi španjolske mornarice sudjelovali su i Martolosići, a jedan član te obitelji, Kristo Jakova Martolosić, kako se to iz njegove oporuke

² Jorjo Tadić, Organizacija dubrovačkog pomorstva u XVI. v. — Istoriski časopis Istor. instit. S. A. N., god. I. sv. 1—2, 1948., str. 30.

³ Nikola Mirković, Ragusa and the Portuguese Spice Trade — The Slavonic and East European Review, Vol. XXI, No. 56, March, 1943, (American Series II) str. 179.

⁴ Opširnije o tome donosi J. Tadić, Španija i Dubrovnik, SKA, posebna izdanja, knjiga XCIII, Beograd 1932.

J. Gelčić, I conti di Tuhelj, contributo alla storia della Marina Dalmata né suoi rapporti colla Spagna, Dubrovnik 1890.

A. Solovjev, Postanak Ilirske heraldike i postanak porodice Ohmučević. Glasnik Skopskog naučnog društva, knjiga XII, Skoplje 1933.

vidi, bio je u španjolskoj pomorskoj službi kao zapovjednik eskadrile oceanskih galeona.⁵

Ipak, uz spomenute dubrovačke pomorce treba na prvo mjesto uvrstiti kao zanimljivu ličnost komendatora Vicka Bunu.

Vice Bune potječe iz lopudske pomorske obitelji. Vickov otac, Petar Vlahov Bune, bio je pomorski kapetan i zapovjednik brodova.⁶ O Vicinoj majci Peri imamo također neke vijesti iz službenih akata Republike, kada je primala neki novac od Petra Ivelje.⁷

Vice Bune rodio se na Lopudu 1559. godine. On kao i većina njegovih vršnjaka, nepokolebljivo vjeran tradiciji još od malih nogu, dade se na pomorstvo, a nemirni duh pomorca, a možda i želja za bogatstvom odvede ga gotovo u sve krajeve svijeta. Plovidba preko Oceana bila je u to doba veoma teška i opasna, ali je on bio sposoban da prebrođuje te teškoće.

Još dosta mlad, dokazao je svojom prirodnom nadarenošću i izobrazbom, da je ne samo talentiran i odvažan pomorski kapetan, već i spretn diplomata, pa nije čudo, što su mu španjolski kraljevi Filip II. i sin mu Filip III. bili povjerali važne položaje i dužnosti u tadašnjim njihovim pokrajinama Belgiji i prekomorskim zemljama. Frano Appendini navodi, da ga je prilikom boravka u Meksiku španjolski dvor iza smrti bivšeg potkralja imenovao potkraljem Meksika.⁸ Na toj dužnosti Bune ne ostane dugo vremena. Vrijedno je spomenuti, što je sve Bune doživio na svom povratku iz Meksika u Evropu.⁹

Radi bolje i uspješnije obrane od gusara i neprijatelja i on je po tadašnjem običaju plovio sa svojim brodom u »konservi«, t. j. u konvoju. Međutim, zbog jake oluje brodovi se raspršile te tako izložiše pogibelji, da ih gusari pojedinačno napadnu. I to se zbilja dogodilo brodu, kojim je zapovijedao kap. Vice Bune. On se poslije oluje osamljen nađe nedaleko zapadne obale Afrike, gdje ga napadnu dva velika marokanska gusarska broda.

Bune prihvati borbu, u kojoj mu gusarska topovska zrna oštetiše njegov brod tako, da je kroz tu pukotinu prodirala velika količina mora u unutrašnjost broda, te nije bilo više nikakve nade, da će se brod održati na površini. Vidjevši, u kakvu se položaju nalazi, a da ne padne u gusarsko zarobljeništvo, izvrši smioni pothvat. Hitro naoruža dva čamca, s posadom ih odmah spusti u more i s njima napadne najbliži neprijateljski brod. Napad bi izvršen na obje strane prvog gusarskog broda, tako da se gusari zapanjeni neočekivanim i odvažnim napadom poslije ljute i veoma zanimljive borbe predadoše. Neprijateljski brod bude odmah upotrebljen za dalju borbu protiv drugog

⁵ Testamenta de Not. 61, str. 81-83., u Drž. arhivu Dubrovnik.

⁶ Diversa cancellariae 157 str. 185 (1572 god.), 160 str. 66. u Drž. arhivu u Dubrovniku.

⁷ Div. canc. 184 str. 140. u Drž. arhivu u Dubrovniku.

⁸ F. Appendini, Notizie storico-critiche . . . dei Ragusei, Dubrovnik 1802., II, str. 201. (Pogledati izvore, koje Appendini navodi).

⁹ Kao pod ⁸ (Pogledati izvore, koje on navodi).

gusarskog broda, koji se pokušao spasiti bijegom, ali se kap. Vice dade u potjeru za njim, dostigne ga i u borbi zauzme i taj brod. Nakon ovog podviga nastavi dalje put za Španiju.

Na istom tom putu doživi kap. Bune još jednu nezgodu. Kad je bio na domak određene luke, obalske utvrde i brodovi u luci otvoriše na njegov brod paljbu smatrajući ga neprijateljskim, jer na njemu nije bilo španjolske zastave, a ni zastave neke druge savezničke ili prijateljske države. Ipak uspije signaliziranjem, da ga prepoznaju. Pošto se naš Vice iskrcao, bio mu je priređen svečan doček, a za svoje smione podvige dobi priznanje.

Vice Bune nije samo vrstan i odvažan pomorski kapetan i državni funkcioner u španjolskoj službi, već je on i istaknuti rodoljub, koji je uz sve ostalo s velikim zalaganjem vršio važne konzularne i diplomatske poslove za svoju domovinu Dubrovačku Republiku na dvorovima Napulja, Madrida i Milana. Sve je to vršio na sveopće zadovoljstvo dubrovačkih Senatora. O njegovu radu na tom polju ima podataka u zaključcima Vijeća umoljenih Republike i u mnogobrojnim dopisima, koje je Republika upućivala njemu ili on Republici.

Na kraju 1597. godine nakon povratka iz Indija¹⁰ nalazi se kapetan Bune u Lisabonu. Odatle upućuje vladi Dubrovačke Republike pismo, u kojem izražava svoju veliku odanost domovini i stavlja joj se na raspolaganje za njene eventualne potrebe.¹¹

Potkraj kolovoza 1598. godine, kad se nalazio u Madridu, obraća mu se Republika molbom. Kao istaknutoj ličnosti pri Madridskom dvoru povjerava mu, da isposluje konačnu potvrdu povlastica za nabavu žitarica u iznosu od 500 kara na godinu u Napuljskom kraljevstvu; da se ta povlastica proširi i na Siciliju, i da nastoji, ako je ikako moguće, da se iz ugovora izostavi klauzula »prios proviso Regno«. ¹² Ovu misiju nije mogao u potpunosti izvršiti. U pismu od 16. siječnja 1599. godine iz Madrida javlja u Dubrovnik među ostalim: », . . . nije bilo moguće isključiti klauzulu »prios proviso Regno«, jer se protiv . . .«, ali je sve ostalo s uspjehom obavio.¹³

Čini se, da je službu u Napulju dobio na vlastitu želju, e da bi bio bliže rodnoj grudi.

Poslije njegova diplomatskog djelovanja u Madridu još nije išlo tako glatko s nabavom žitarica za potrebe Dubrovnika u Napuljskom i Sicilijanskom Kraljevstvu, te mu se dana 28. VII. 1599., obraća novo Republika u Napulj u vezi sa spomenutom nabavom žita. Naime, u to je vrijeme napuljski potkralj zahtijevao, da mu i Dubrovčani, — bez obzira na postojeće ugovore i povlastice, koje je Dubrovnik dobio za

¹⁰ Lettere e com. di Ponente 24(6)7 (22 I 1598), str. 254. » . . . Marulino de Juan (Madrid) li ha scritto sotto il medesimo giorno di 27 di settembre che vi ha raccomandato uno nostro negotio che haverete da trattare per noi alla corte, et perche nelle lettere che già scriveremó a Sua M-tà il detto negotio non vi é il nome Vostro per esser stato voi nell' Indie«. U Drž. arhivu u Dubrovniku.

¹¹ Lett. e com. di Ponen. 24(6)7 st. 254. — D. A. D.

¹² Lett. e com. di Ponen. 24(6)7 st. 362 — D. A. D.

¹³ Lett. e com. di Ponen. 27(6)8 str. 20; Lettere e relazioni, — 16. 8. 425. D. A. D.

vrijeme vladanja Karla V. —, plaćaju na izvoz žita sve takse kao i drugi trgovci.

Kako nisu mogli pronaći ranije plaćene račune za uvoz ovog žita, a ni ugovor, Republika ga zamoli, da on nastoji tamo pronaći taj ugovor s tim privilegijama, koje su Dubrovčani imali u Napuljskom Kraljevstvu počevši od 1523. godine. Preporučuju mu, » . . . ako budete tražili ove podatke, taj posao obavite veoma oprezno, tako da ne bi dali povoda sumnji o razlogu vašeg traženja . . . « Ali, kako su ga se nadali uskoro vidjeti u Dubrovniku, to mu vlada Dubrovačke republike uz ostalo piše: » . . . tako ćemo Vas moći bolje usmeno obavijestiti o ovoj misiji uz ostali posao, koji bi mogao eventualno naići . . . «.¹⁴

Bune je u Dubrovniku boravio u mjesecu lipnju 1600. godine, kojom su ga prilikom predstavnici vlasti naročito lijepo primili, a vlada Republike daruje mu u znak zahvalnosti zlatnu kolajnu.

Poslije kratkog boravka u Dubrovniku ponovo se vraća u Napulj. Iste godine posjeti u Milanu glavnog španjolskog predstavnika za Italiju.

Do svoje smrti živio je u Napulju, gdje je stalno vršio sve diplomatsko-konzularne poslove za Dubrovačku Republiku.

Iz zaključaka Vijeća umoljenih Republike i dopisivanja doznajemo, da je kap. Vice Bune pomažao svojoj domovini ne samo na diplomatskom polju, već i drugim različitim uslugama.

U proljeće 1600. godine Dubrovnik je ostao bez žitarica i zaprijetila mu je opća glad, pa ga Senat moli, da što prije pošalje 200 kara žita.¹⁵

Osim žita nabavlja i sočiva (boba), a slao je u Dubrovnik i sumpor.¹⁶ Za prijevoz spomenutih žitarica upućuje ga, da uzme brod Vicka Balaka, koji je tada prevezio sol iz Sicilije.¹⁷

Notorno je, da Dubrovčani nisu imali agresivne namjere pa nisu nikad izgrađivali veću ratnu mornaricu, te u Dubrovniku nije bila razvijena brodograđevna djelatnost za ratnu mornaricu (kao n. pr. u Veneciji). U svrhu nužne obrane imali su pored naoružanih trgovačkih brodova samo nekoliko manjih ratnih jedinica. Radi toga u Dubrovniku nije bilo specijaliziranih brodograditelja za gradnju ratnih brodova, pa Se-

¹⁴ Lett. e com. di Ponen. sv. 8 str. 21. »Habbiamo ricevuto qui vostre lettere in materia della concessione di sua Ma-tà da poter noi estrarre dal Regno di Sicilia carra 500, di grano per uso della città nostra di anno in anno, et perche quanto al pagamento delli dritti reali la detta concessione si riferisce a quella della M-tà di Carlo V, la quale è stata fatta in forma d'un privilegio l'anno del 1523 il quale privilegio dice . . . «Tuttavia giudicando noi, che non potrà pretendere (potkralj u Napulju) maggiori diritti et datij che quelli che habbiamo noi pagato cominciando dall'anno 1534, sarà bene che voi usiate diligenza costi nella sumaria per trovarli, non havendoli noi potuti trovar qui perche le partite di libri nostri . . . Se haverete da cercare nella sumaria predette scritte, di farle cercar cautamente . . . « (28. VII. 1599.).

¹⁵ Lett. e com. di Ponen. 27(6)8 str. 39.

¹⁶ Lett. e com. di Ponen. 27(6)8 str. 87.

¹⁷ Lett. e com. di Ponen. 27(6)8 str. 87v.

nat moli Bunu, da im uputi jednog dobrog brodograditelja za gradnju jednog manjeg ratnog broda (galeotta),* koji je potreban za pojačanje obalne stražarsko-obrambene službe.¹⁸ On se redovito zauzima kod napuljskog potkralja za interese dubrovačkih pomoraca i njihove trgovine u Sicilijanskom i Napuljskom Kraljevstvu, a kod španjolskog predstavnika u Milanu za republike Gjenovu i Pisu. U to vrijeme španjolske vlasti češće prisilno uzimaju dubrovačke brodove za svoje potrebe, pa je intervencija jedne utjecajne ličnosti, kao što je bio Vice Bune, uvijek dobro došla.¹⁹

Dubrovačko-mletački odnosi netrpeljivosti dobro su nam poznati. Mlečani su se služili svim sredstvima da bi oštetili, oslabili i uništili samostalni život Dubrovačke Republike i u tome nisu birali sredstva. Godine 1602. pobune se, uz zakulisnu mletačku podršku neki Lastovčani protiv Dubrovačke Republike, te se stave pod zaštitu Venecije. Tom prilikom Venecija okupira Lastovo. U toj situaciji dubrovačka vlada povjeri Vici Buni, da kod španjolskog dvora intervenira, da bi ovaj zaštitio njihova prava i interese.²⁰

On prati s naročitim zanimanjem te događaje i čini sve moguće, da se ne bi ostvarile zle namjere nezasićnih Mlečana.²¹ Zanimljivo je, da ga Republika u svojim dopisima u vrijeme tih događaja oslovljuje komendatorom,²² a u prijašnjim dopisima kapetanom ili ga u zaključcima Senata naziva »milite«. Time mu je bez sumnje bilo iskazano priznanje za njegove zasluge. Intervencija Venecije u lastovskoj pobuni ne samo da je veoma zabrinula Dubrovačku Republi-

* GALEOTTA: Manji i veoma laki tip galije (ratnog broda na vesla). Imala je samo jedan jarbol. Sa obje strane broda bilo je obično 16 do 20 klupa za veslače (svaka klupa za jednog veslača), veslači su, u slučaju potrebe, bili ujedno i vojnici, te je svaki bio naoružan puškom.

Galeotta je obično bila duga oko 50 noga (duljina kobilice oko 40 noga), a široka oko 12 noga.

Koncem XVII. i u XVIII. stoljeću bilo je nekoliko vrsti galeotta (prama namjeni i vrsti naoružanja).

¹⁸ Lett. e com. di Ponen. 27(6)8 str. 87v. » . . . habbiamo bisogno di un buon maestro per la fabrica di una galeotta, la quale haveva da servire per la guardia di questi liti nostri per la quale habbiamo fatto provedere il legname necessario . . . « (10. II. 1601.).

¹⁹ Lett. e com. di Ponen. 27(6)8 str. 93. ». . . parecchie navi nostre doverano andar in Sicilia per caricar li sali per conto nostro delle quali dovendo esser impediti costi alcune di esse per servizio di Sua M-tà voi con ogni istanza procurerete la liberazione di queste navi . . . per la buona corrispodenza et intelligenza che havete in cotesto Corte . . . « (22. II. 1601.).

str. 189. » . . . fu fatta una imposta sopra li ogli in Bari . . . della quale imposta è stata anche afforzata la nostra natione . . . Voi mandate di Corte li ordini in Bari, che quei ministri debbano levare le dette imposte alla nostra natione . . . « (16. VIII. 1602.).

²⁰ Lett. e com. di Ponen. 27(6)8 str. 210, 259.

Let. e com. di Ponen. 27(6)9 str. 13v., 19v.

²¹ Lett. e com. di Ponen. 27(6)9 str. 61v. — » . . . con sommo nostro contento habbiamo inteso da due vostre lettere, il trattato che con Sua Ecc-za d'ordine nostro havete fatto intorno il negotio di Lagosta . . . « (26. XI. 1603.).

²² Komendator (commendatore) — Ovaj naziv davale su pomorske države obično osobi, koja je zapovijedala većim i dobro naoružanim brodom, te da se kao takav naročito istakao (vršio ili ne vršio tu dužnost ili pak bio umirovljen).

ku, već je uznemirila i španjolski dvor, što se može zaključiti iz Buninih pisama, koja je radi opreznosti vodio šifriranim pismom. Tom je prilikom španjolski dvor bio spreman priskočiti u pomoć Dubrovačkoj Republici sa 55 galiija i sa 6000 do 7000 vojnika; međutim, ukoliko bi imali više vremena da se pripreme, mogli bi im u slučaju potrebe, poslati još drugih 10 galiija s još više²³ pješaka i nekoliko pomoćnih brodova. Lastovska pobuna, odnosno venecijanska okupacija ovog dubrovačkog otoka izazvala je, kako je prije spomenuto, priličnu bojazan na španjolskom dvoru, a to zbog ove okolnosti. Španjolske vlasti u Italiji pobojale su se eventualne turske intervencije, do koje je moglo vrlo lako doći.²⁴ U vezi s tim Bune piše u Dubrovnik, da senatori Republike budu, »veoma oprezni, da ne bi pružili Turcima priliku, da interveniraju, jer bi tim Turci došli u neposrednu blizinu španjolske armije u Italiji, a što je još važnije, i do odličnih dubrovačkih luka«. Osim toga španjolske vlasti nisu dobro gledale ni to, da se Venecija ojača u ovom dijelu Jadrana.²⁵ Dne 4. VII. 1606. Republika obavještava komendatora Vicu Bunu, da su dobili natrag otok Lastovo, a jer smatraju, da je to učinjeno i njegovim nastojanjem i pomoći, najtoplije mu zahvaljuju.²⁶ Vice Bune i tom prilikom izražava odanost prema svojoj domovini, a u jednom pismu to očituje i ističe na ovaj način: » . . . ostajem i bit ću uvijek spreman za sve vaše potrebe i u vašoj službi, pa makar i po cijenu vlastitog života . . .«

Zanimljivo je i značajno, da je sve te diplomatsko-konzularne misije komendator Vice Bune obavljao i pored postojećih službenih

²³ Prep. 17 68/16 2107 (7. I. 1606.) — »Tengo per certo che Sua Ecc-za non lascerà di soccorrere VV. SS. Ill-me in quasivoglia caso di necessità et per la protezione che il Re di Spagna tiene di codesta Repubblica e per l'interesse proprio di Sua M-tà, essendo cosa perciosissima alli suoi stati, che i Venetiani si facciano piu potenti con la ruina de VV. SS. Ill. ne di questo nasca qualche occasione al Gran Turco, per metter li piedi in cotesto Stato, e con la comodità di tanti belli porti, venghi ad avvicinarsi con le sue armate all'Italia, et in particolare a questo Regno. Le forze che Sua Maestà tiene al presente in Italia pronte per poter in termine di un mese, o manco, metterle in sieme in mare, et soccorrere a VV. SS. Ill. saranno cinquanta cinque galere, con sei o sette milla soldati ma quando havessimo due mesi di tempo, e bisognasse armate maggiore s'accrescerebbero più di dieci altre galere et molte navi ed grosso numero di fanterie assoldate nel Regno o del bataglione, questo e quanto posso dir a VV. SS. Ill-me. Hora con la confidenza, che mi da affetione, che porto ad ogni bene di cotesta mia patria, voglio avvertir a VV. SS. Ill-me che senza manifestissimo pericolo della total roina loro non facciamo determinatione di chimar in aiuto l'arme forstiere perche gli accidenti della guerra sono tanti e tanto vari che tavolta l'istessa fede che da va principe all'aloro per aiutarlo li porge materia e quasi l'obbligo per mancar, non voglio dir di piu che queste parole bastano per la prudenza di cotesto Ecc-mo Senato al quale dia . . .
da Napoli 7. genaro 1606.

V. Bune«

²⁴ Lett. e com. di Ponen. 27(6)9 str. 74. » . . . Bassa supremo ha osato dire, secondo la relatione del suo secretario, che se non ci sarà resa la detta Isola col castello mandarebbe l'armata in Golfo a pigliarla . . .« (1. IV. 1604.).

²⁵ Prep. 17 68/16 2107 (7. I. 1606.) — D. A. D.

²⁶ Lett. e com. di Ponen. 27(6)9 str. 225. — D. A. D.

predstavnik i konzula Dubrovačke Republike u Napulju, Madridu i drugim mjestima.

Nakon smrti dotadašnjeg dubrovačkog konzula u Napulju Republika javlja V. Buni dana 27. IX. 1607., da je Senat uzevši u obzir njegove velike zasluge za domovinu zaključio, da mu povjeri (njihov) konzularni ured u Napulju.²⁷

Značajno je, da su mnogi dubrovački konzuli bili pomorski kapetani, a to nije slučajno, jer su oni bili najbolji poznavaoци најживотнијих dubrovačkih problema — međunarodnih pomorsko-trgovačkih prilika. Nesebičnim samoprijedorom, brzim snalaženjem, odličnim poznavanjem događaja oni su genijalno zastupali interese Dubrovačke Republike, a posebno učvršćivali zavidan položaj dubrovačke pomorske zastave u pomorskom svijetu. Ovaj odgovoran zadatak od tada službeno vrši naš Vice Bune.

Kao i prije, tako se i otada vodi živa prepiska između konzula V. Bune i Republike u vezi s različnim poslovima i misijama, kao i o nabavi žitarica, o povlasticama Dubrovčana u Napuljskom Kraljevstvu, o uobičajenoj predaji dvanaest sokolova potkralju u Napulju i t. d.

U to doba bješe Dubrovačka Republika u veoma ugroženom položaju, pa je radi svoje sigurnosti vodila naročitu brigu o vlastitom naoružanju. Radi potreba ovog naoružanja nije im bila dovoljna domaća proizvodnja, već su nabavljali oružje i u inostranstvu, a osobito ako bi zaprijetila neka neposredna opasnost. U lipnju 1610. godine zadesi Dubrovnik teška nesreća. Naime, grom udari u barutanu, koja je bila smještena u Kneževu dvoru, te prouzroči eksploziju i požar. Ovaj požar uništi oružje i municiju, što je bilo uskladišteno na tom mjestu, i tako Dubrovnik ostane bez potrebnog oružja za eventualnu obranu. U to im je vrijeme baš bilo potrebno imati dobro naoružanje radi čestih upada gusara i uskoka, koji su uvelike pljačkali i napadali mirno stanovništvo Republike. Ti napadi dešavali su se i u neposrednoj blizini grada. Senat se i tom prilikom obraća na komandatora V. Bunu i moli, da bi što prije dobio dopuštenje za nabavu oružja.²⁸

²⁷ Lett. e com. di Ponen. 27(6)10 str. 23. »... non di meno confindendo questa Repubblica la memoria delli meriti di un così caro et amorevole patriotto, come è la persona vostra alla quale ha desiderato sempre di corrisponder in tutte l'occorenze con effetti condecanti, e paruto al Senato d'impiegar questo officio (konzulat u Napulju) in Lei . . .« (27. IX. 1607.).

²⁸ Lett. e com. di Ponen. 27(6)10 str. 214. — »Napoli — Al commendatore V. Bune console nostro. Questo sabato passato la sera é occorso che una saeta dal cielo ha colpito nell'armamento del nostro palazzo in modo che questa notte e anco il giorno seguente l'ha abrugiato insieme con tutte l'armi e munitioni del publico, senza, che sia stato possibile di potere resistere a tanta rovina. Questo accidente é stato di grandissimo pericolo a tutta la citta, e ne ha perturbarci, quanto potete imaginare trovandoci privi a fatto in caso del bisogno a questi confini di sicura difesa alla quale, se con ogni prestezza non sarà proviso stiamo a rischio di quella perturbazione, che ci è stata machinata dell'altre volte« . . . »per aiutarci nelle nostre occorenze ma soprattutto, e fondato da noi il buon effetto di questo negotio tanto importante sopra la prudenza vostra e sopra affetto, e zelo col

Pošto je isposlovao dopuštenje, on im nabavlja u Napulju različne vrste oružja i opreme za obranu: običnih arkabuza, pušaka, kopalja, alabarda, šljemova i t. d. u vrijednosti od 6000 dukata.²⁹ Prijevoz tog oružja vršili su dubrovački brodovi: galeon Ruska Ivanova, veliki galeon Dolistia i galeon Nikole Cvjetkovića.³⁰ Nabava spomenutog oružja traje dosta dugo, tako da mu tek nakon više od godine dana Republika javlja, da su primili oružje i da su zadovoljni s materijalom.³¹

Dana 24. III. 1612. Republika ga obavještava, da je brod Gledjevića, koji je imao prenijeti žito iz Sicilije, potopljen u Levantu i da će mjesto njega doći brod Stijepa Ruschi pod zapovjedništvom Andra Braića.³²

Istoga mjeseca upućuje im na njihovo traženje jednog liječnika, a očekuju, da im uputi i majstora za pravljenje baruta.³³

Sve do svoje smrti uvijek se patriotski zalagao čineći usluge svojoj domovini.

Kao i ostali diplomatski posrednici u ono doba, tako se i komendator Vice Bune bavio trgovačkim poslovima, u koje je ulagao dosta svog novca. O tome nam govori njegova oporuka. Imao je poslovne veze u Lisabonu s nekim Loiseom Roderigvesom de Paiva, koji mu je pred njegovu smrt dugovao nekoliko tisuća dukata; zatim s Valentinom Garsiom u Indijama. U gradu Ghoa u Indiji imao je također kapital od neko 6000 dukata, radi kojeg su njegovi opunomoćenici imali neka sporna pitanja. Osim toga imao je pravo ubiranja carine na svilu, uz koje mu je bio vezan kapital od 3000 dukata. U popisu njegovih dužnika spominje još nekoliko osoba, s kojima je bio u poslovnim vezama.

Godine 1612. ležao je bolestan u Napulju, gdje je i napisao svoju oporuku, koja je registrirana u Dubrovniku dana 12. VI. 1615., a u srpnju iste godine prišlo se izvršenju njegove posljednje volje.

Budući da nema vijesti o njegovu privatnom životu, to će ovu prazninu ispuniti njegova oporuka, koja nam ukazuje bar djelomično njegov privatni život.

Svojim ukućanima D. Rabbellu ostavlja 1500 dukata i nešto pokretina, F. Pitighianu ostavlja 20 dukata, a djetiću F. di Natale 200 dukata. Svoju kuću s vrtom na Lopudu ostavlja Ivanu Braji i to nakon smrti rodice mu Marice, koja je tada stanovala u toj kući. Svojoj rodici Marici ostavlja još 100 dukata, i 40 dukata na godinu za njezino uzdržavanje. Svoga roba Amaha oslobađa i ostavlja mu 20 dukata. Patronat nad crkvom sv. Trojstva u Lopudu ostavlja svome rođaku

quale havete aiutato sempre la patria vostra» . . . »e darne cura a voi, habbiamo giudicato per bene pregar per mezzo vostro tanto il S. Conte (Fuentes) quanto il S. Vi. Re . . .« (26. VI. 1610.).

²⁹ Prep. 17 68/16 2107 (posljednje pismo) — u D. A. D.

³⁰ Lett. e com. di Ponen. 27(6)11 str. 2 i 3. D. A. D.

³¹ Lett. e com. di Ponen. 27(6)11 str. 6. D. A. D. »... intanto si sono ricevute l'armi mandateci per terra per via di Puglia, le quali sono tutte a nostra soddisfazione . . .« (29 VII 1611).

³² Lett. e com. di Ponen. 27(6)11 str. 38.

³³ Lett. e com. di Ponen. 27(6)11 str. 39v.

Vlahu Martolosiću i njegovim nasljednicima (za dovršenje zvonika te crkve i njezin ukras ostavlja oporučno god. 1626. kap. Vicko J. Martolosić iznos od 300 dukata. Crkva je, međutim, još bez dovršena zvonika).

Potraživanja, koja je imao od L. R. de Paiva u Lisabonu u iznosu od nekoliko tisuća dukata, » . . . kako je vidljivo iz njegovih knjiga . . .«, ostavlja za dobrotvorne svrhe.

Umjetnine, 19 okvira s uljenim slikama svetaca i jedan veliki pozlaćeni križ, ostavlja samostanima, a od toga jedan dio crkvi sv. Trojstva na Lopudu.

Sve ostalo, što ostane iza njega, naređuje da se pošalje u Dubrovnik Jakovu i Vlahu Martolosiću, njegovim rođacima, koji će to podijeliti rodbini (imao je rodbine i na Pelješcu — Parakatoviće, Kriletine i još neke).

Javni bilježnik u Napulju Vincentius Staianus posjetio ga je dana 12. studenog 1612. god. i našao, da leži »bolestan tijelom, ali još uvijek bistre pameti«. Tom prilikom je Vice učinio nadopunu oporuke, kojom uglavnom navodi dužnike, koje nije ranije u oporuci spomenuo. U oporuci određuje, da se pogreb izvrši na najskromniji način, » . . . bez bilo koje pogrebne svečanosti . . .«; da se mrtvo tijelo prenese noću, te da ga prate samo njegovi ukućani sa župnikom, kojemu će se dati uobičajeni milodar.

Iz odanosti i velike ljubavi, koju je uvijek gajio prema svojoj domovini, naređuje, da njegove kosti moraju biti prenesene na Lopud, te sahranjene u tamošnjoj crkvi sv. Trojstva i to »na strani evanđelja glavnog oltara«; da se tamo postavi mramorna ploča s natpisom o njegovim putovanjima, koja je poduzimao u različite zemlje po svijetu, i poduhvatima u službi crkve i španjolskog dvora.³⁴ Te želje su mu ispunjene.

³⁴ Testamenta de Notaria 55 str. 93, u Drž. arhivu Dubrovnik. » . . .Io Fra Vincentio Bune Raguseo cavaliere dell'ordine di Cristo trovandomi al quanto infermo del corpo ma sano di mente equiedito che Iddio m'ha dato, determino di fare il mio ultimo testamento per non mancare quanto al debito della coscienza mia, et prima lascio l'anima mia a Iddio mio Signore, che l'ha creato et il mio corpo voglio che sia depositato nella chiesa de Monastero della Santissima Trinità delli Riformati di S. Francesco senza niuna pompa funerale, portandolo di notte, accompagnato solamente dalli miei creati con le torcèe et un Prete della Parocchia pagandoli la limosina solita, et il giorno seguente si dica l'officio delli morti e tutte le messe che si potranno celebrare cantate, et lette in detta chiesa et in S. Maria della Nova, pagandole la lemosina solita et al Monasterio della Trinità lascio de lemosina ducati cento per il deposito da dove il mio corpo si doverà portare a Ragusa e sepolire nella chiesa della Santissima Trinità, che stà nell'Isola di Mezzo della quale tengo il ius patronato et nel muro della capella maggiore della parte de Vangelo, si metterà una pietra di Marmo con l'inscrizione che contegni in substancia come ho peregrinato in diverse parti del Mondo in servitio della fede di Cristo et della corona di Spagna, morto in Napoli et per amor che ho portato sempre alla mia Patria, ho voluto l'assarle l'ossa, et tutto quello che bisognerà per portare il corpo . . . item dechiaro che delli ducati tre milia che tengo in compra sopra la gabella della seta . . .

item dechiaro che delli ducati 6000 che havemmo sborsati alla Regia corte per il prezzo di certa quantità di armi per servitio della Repubblica di Ragusa ho tornato

Camillio Camilli, učitelj Điva F. Gudulića, sastavio je epitaf na latinskom jeziku, a majstorska ruka klesara Vicka Petrova urezala je to na mramoru.³⁵ Povrh epitafa uklesan je Bunin obiteljski grb.

Komendator Vice Bune umro je dne 12. studenog 1612. godine, kako se vidi iz njegove nadgrobne ploče, koja je postavljena na određeno mjesto i na kojoj stoji urezano ovo:

»D.O.M. Vici Buni Petrovu, Kristovu vitezu, koji je krepošću uzdigao dostojanstvo pod dvojicom španjolskih kraljeva, Filipom II. i III., koji je poduzimao naporne plovidbe u oba svijeta i koji je želio da se proslavi. I tako, dok je dugo boravio u Indiji širenjem vjere, a u Belgiji šticećenjem vjere, dok je obje dužnosti vršio zadatak primljen od svojih kraljeva, pozvan kraljevskim nalogom u Napulj, te postavljen kao kraljevski savjetnik poslije mnogih izvršenih napora prijeđe na drugi život, te po odredbi oporuke bi prenesen ovdje u domovinu, gdje leži i čeka zvuk trublje, da ga pozove na život. Složna rodbina podi-

a recuperarne ducati 500 . . . lascio a Domenico Rabbello mio creato docati 1500 per il suo buono e fidel servitio che mi ha fatto con tanto amore, e di qui li lascio quattro para di vestiti negri e di colore, vinti camisce dell'India e dieci calzoni bianchi, un letto con dei materazzi, due para di lenzuola con la sua manta di Valenza bianca, item lascio a Francesco di Natale mio pagio docati 200 per suo buono e fidel servitio item lascio a Filippo Pitighiano mio creato novo ducati venti item lascio a Giovanni Braia la casa e lo giardino che tengo all'Isola di Mezzo dopo la morte di Mariza mia parente che hoggi al presente habita alla detta casa et di qui li lascio ducati 100 per amore item lascio ad Amah mio schiavo che sia posto in liberta et che li siano dati ducati vinti item lascio alla detta Mariza mia parente che sta all'Isola di Mezzo duc. 40 ogni anno sua vita durante per aiuto del suo sustento. Item lascio sopra la gabella della seta ducati mille di capitale accioche l'intrata di essi sia applicata per la chiesa della Santissima Trinita in Isola di Mezzo, dove have da essere il mio corpo sepolito. . . li altri ducati vinti serviranno per la conservatione della fabrica et per ornamento della detta chiesa . . . item lascio il ius patronato che mi aspetta a me della detta chiesa della S. Trinita a Biagio Martolossi figliolo di Jacomo Martolossi mio parente . . . Item lascio a Cristoforo Martolossi mio nepote una catena d'oro per amore, e perche mi deve l'heredita di Diego suero nell'India nella citta di Goa ducati sei milla in circa di capitale con l'interesse di quindici anni con la quale heredita hanno fatto lite li miei Procuratori, e perche intendo che sia recaduta alla Religione di S. Agostino in tal caso voglio che habino ancora quella parte, ch'aspettava a me, e di giustizia mi potra toccare, ma quando no fusse recaduta a niuna Religione, lascio tutto il mio dritto et ragione alla santissima casa della Misericordia della citta . . . Item dichiaro che Loise Roderigves de Paiva di Lisbona, mi deve parecchi migliaia de docati per resto de nostri conti come constera per li suoi libri, voglio che di tutta la somma che lui mi deve sia herede la santissima casa della Misericordia di Lisbona per farne opere pie per l'anima mia. Item lascio, che si faccia una cona guarnita de lignami indorati et intagliati per la S. Nuntiata per metterli nell'altare della casa nostra nel Monasterio de S. Maria nell'Isola di Mezzo . . . Item, voglio che li quattro quadri grandi doi della Madonna uno di S. Benedetto e l'altro di S. Vincenzo, siano portati alla chiesa della S. Trinita della Isola di Mezzo. . . miei testamentarii exequutori il Sig. Antonio di Parescia et li Sig.ri Cristoforo Martolossi et Marino Benchi . . .

Item voglio che si faccino buoni il sig. Jacomo Martolossi di Ragusa di tutto quello che haveva speso per me, dopo l'ultimo conto che mi ha mandato li mesi passati, et perche io non mi conosco in conscienza esser debitore a niuna persona, per tanto l'ho voluto explicare in questo testamento.

Vincenzio Bune«

³⁵ Testam. de Not. 55 str. 95. u Drž. arhivu Dubrovnik.

že ovaj spomenik. Živio je 53 godine. Umre 12. studenog godine 1612.«³⁶

Podaci za ovaj nepotpuni životopis komendatora Vice Bune crpljeni su iz arhivske građe Državnog arhiva u Dubrovniku. Međutim, ovo je još uvijek nepotpuno, da bi se u cijelosti prikazao život i djelovanje jedne ličnosti, kao što je bio Vice Bune. Sa svim tim i s ovoliko novih podataka ipak je nešto više osvjetljen lik jednog od naših istaknutijih pomoraca, koji je živio u drugoj polovici XVI. i u početku XVII. stoljeća.

On zauzima istaknuto mjesto u povijesti Dubrovačke Republike, pa je zaslužio, da ga se o tristačetredesetoj godišnjici njegove smrti sjetimo barem ovim iako nepotpunim opisom njegova života i djelovanja.

³⁶ Latinski tekst glasi: »D. O. M. Vincentio Buneo Petri F. Christi equiti dignitatem virtute supergresso, sub duobus Hispaniarum regibus Philippis secundo et tertio arduam utriusque orbis navigationem amplexo et gloriam nominis comparandi cupido. Atque ideo in India fidei propagandae, in Belgio religionis tuendae diu occupato, dum egregiam in utroque officio navat regibus suis operam, regio nutu Neapolim revocato et aconsiliis pro regis deputato, post multos exantlato labores ad aliam vitam vocato, ex vi testamenti huc in patriam deportato et hic iacenti ac tubae sonitum expectanti revocando ad vitam. Consanguinei unanimes hoc monumentum posuerunt. Vixit anno LIII. Obiit prid. Id. Novembris anno salutis MDCXII«.

Summary

VICE BUNE — A SEAMAN AND DIPLOMAT

In the introductory part of his article the author gives a brief outline of the merchant marine of the Republic of Dubrovnik (Ragusa) in the XVI-th century. It was the era of Dubrovnik's greatest prosperity, when this tiny republic on the eastern Adriatic coast equalled Venice, its secular opponent, in the number of owned ships. In the XVII-th century, however, there was a sharp decline. It is in this period of time, and to some extent also earlier, that we find many seamen of Dubrovnik serving on ships of different Mediterranean states. They distinguished themselves especially in Spain, commanding different Spanish vessels, some of them in rank of admirals or high state officials.

Vice Bune was in Spanish service during the reigns of Philip II and III. It seems even that he was performing the duty of Viceroy in Mexico for a certain period. On his return to Spain, the ship commanded by him was attacked by two pirate vessels. In the ensuing battle both pirate vessels were defeated and Vice Bune was received in Spain with great honours.

He never forgot his native country, the Republic of Dubrovnik, for which he fought fierce battles on the diplomatic field, accomplishing with success various diplomatic and consular missions at the courts of Madrid, Naples and Milan. For his distinguished service he was appointed Dubrovnik's consul in Naples, invested with a gold medal, authorising him to the title of Commander (Commendatore).

As a representative of the Republic of Dubrovnik he dealt with all the political-diplomatic, commercial and administrative matters. He took special care about the existent agreements of Dubrovnik with the governments of Sicily and Naples to see them respected. Vice Bune successfully settled another very important diplomatic mission in the dispute of Dubrovnik with Venice after the Venetian occupation of the Dubrovnik's island of Lastovo (Lagosta). Very important and precious was his assistance given in every occasion to all seamen of Dubrovnik trading with the South Italian and Sicilian ports.

Vice Bune died at Naples on November 12, 1612, aged 53. According to his last will his remains were taken to his native island Lopud and buried there.

(This article is based mainly on unpublished documents).

Grobnica Vice Bune u Lopudu